

5. Довідник банків. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>
6. Постанова Правління Національного банку України від 17.11.2014 р., № 723 "Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>
7. Шульга Алла. Результати діагностики і стрес-тестування банків України жодним чином не впливають на визнання їх проблемними від 21.10.2014 / Алла Шульга. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://bank.gov.ua/control/uk/publish/>
8. Постанова Правління Національного банку України № 328 від 21.05.2015 р. "Положення про порядок подання відомостей про структуру власності банку". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>

Руденко З.М. Структурные изменения Национального банка Украины и банковской системы во время кризиса 2014-2015 годов

Исследованы структурные изменения, которые произошли в Национальном банке Украины, а также в банковской системе. Охарактеризованы поэтапные изменения структуры, а также исследована работа новых структурных единиц НБУ, таких как Комитет по монетарной политике и Общественный совет. Согласно уменьшению территориальных единиц НБУ проанализирована работа юридически самостоятельных банков по областным центрам. Указаны антикризисные меры НБУ в 2014-2015 гг., касающиеся работы банковской системы, а также в соответствии с этими изменениями представлены данные по банкам с участием государства.

Ключевые слова: Национальный банк Украины, банковская система, антикризисные меры, юридически самостоятельные банки, банки с участием государства.

Rudenko Z.M. Structural Changes in the National Bank of Ukraine and the Banking System during the Crisis of the Biennium 2014-2015

The structural changes that took place in the National Bank of Ukraine and the banking system are studied. Milestone changes in the structure are characterized. The work of new NBU structural units such as the Committee on Monetary Policy and Social Council is studied. According to the NBU reduction units, performance of legally independent banks in regional centres is analysed. Some anti-crisis measures of NBU in the biennium 2014-2015 are indicated. Concerning the banking system and in accordance with these amendments submitted data on banks with state participation.

Keywords: National Bank of Ukraine, banking, crisis measures, legally independent banks, banks with state participation.

УДК 336.14.352

*Доц. Р.С. Сорока, канд. екон. наук – Львівський ДУВС;
лаборант М.П. Сорока – НЛТУ України, м. Львів*

**РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Бюджетна децентралізація місцевих органів влади є однією з основних економічних реформ в країні. У рамках бюджетної децентралізації уряд прагне забезпечити фінансову автономію місцевих бюджетів, змінивши з 2015 р. порядок розподілу податкових і неподаткових надходжень між державним та місцевими бюджетами. Додаткові кошти можна буде залучити за рахунок нових джерел доходів, що спрямовуються безпосередньо в місцеві бюджети. По-перше, це податок на нерухоме майно, по-друге – акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, по-третє – в бюджети об'єднаних територіальних громад зараховуватимуть 60 % податку на доходи фізичних осіб.

Ключові слова: бюджетна децентралізація, місцеві бюджети, доходи, податкові надходження, місцеві органи влади, євроінтеграція.

Постановка проблеми. Прагнення українського народу бути повноправним членом європейської спільноти привело до незворотних змін у політичному та економічному векторах розвитку країни. Безперечно, ці євроінтеграційні прагнення мають супроводжуватися кардинальними реформами, які наблизитимуть нашу країну до європейських стандартів. Однією із таких важливих реформ є бюджетна децентралізація місцевих органів влади, яка передбачає передусім забезпечення фінансової автономії місцевих бюджетів. З метою реалізації бюджетної децентралізації внесено низку істотних змін у бюджетно-податкове законодавство України. Все це зумовлює актуальність теми дослідження.

Стан дослідження. Цій темі приділяють значну увагу, оскільки фінансова незалежність органів місцевого самоврядування неможлива без наявності у кожного органу влади власного бюджету. Так, проблеми формування і використання місцевих бюджетів досліджено у наукових працях В. Дем'янишина, М. Карліна, О. Кириленко, К. Павлюк, Ю. Пасічника, Л. Сафонові, В. Федосова та ін. Разом з тим залишаються не дослідженими практичні аспекти впливу бюджетних трансформацій на розвиток місцевих бюджетів України.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення змін у бюджетному законодавстві України та оцінювання їх впливу на дохідну частину місцевих бюджетів.

Виклад основних положень. Кінець 2014 р. і початок нового 2015 р. ознаменувався істотним коригуванням норм Бюджетного і Податкового кодексів України, що дає змогу ці новації українського уряду, затверджені Парламентом, сміливо вважати початком нової епохи бюджетних і податкових правил в Україні. Не акцентуючи уваги на оновлених податкових правилах, що безперечно буде предметом майбутнього дослідження, з 1 січня 2015 р. Україна отримала й нову схему роботи бюджетної системи, особливо у сфері формування доходів та фінансування витратків місцевих бюджетів.

Повноваження, фінансові ресурси і контроль – три кити, на яких базується ефективна модель місцевого самоврядування. У рамках бюджетної децентралізації уряд прагне забезпечити фінансову автономію місцевих бюджетів, змінивши з 2015 р. порядок розподілу податкових і неподаткових надходжень між державним та місцевими бюджетами (рис.). Як видно з цього рисунку, джерел доходів місцевих бюджетів побільшало, що свідчить про намір центральної влади поділитися з регіонами частиною податкових і неподаткових надходжень.

Серед основних новацій у сфері неподаткових надходжень варто виділити передачу в регіони коштів від оплати адміністративних послуг та державного мита. Однак у державному бюджеті все ж залишаться деякі доходи від цієї статті. Туди буде надходити половина адміністративного збирання від державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців.

Істотні трансформації відбулися у складі основного методу формування доходів бюджету – податкових надходженнях.

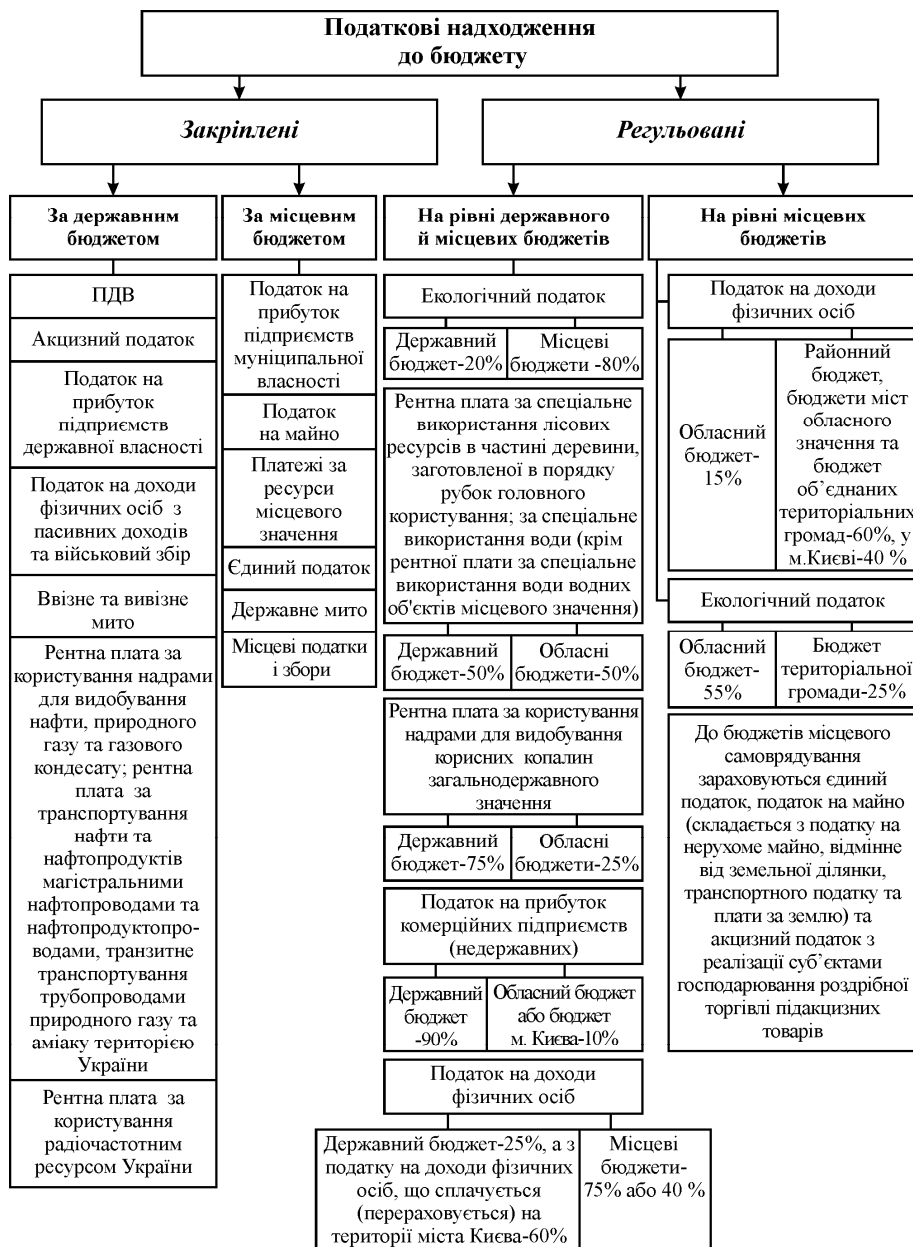

Рис. Розподіл податкових надходжень між ланками бюджетної системи

Так, зокрема уряд передає місцевим бюджетам:

- 10 % податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки (крім податку на прибуток підприємств державної власності);

- 80 % екологічного податку;
- 50 % рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів у частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування;
- 50 % рентної плати за спеціальне використання води (крім рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення);
- 25 % рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення.

Надходження від податку на доходи фізичних осіб також відбуватиметься за новими правилами:

- 60 % податку зараховують до загального фонду бюджетів міст обласного (республіканського) значення, районних бюджетів чи бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад;
- 15 % потрапляють у дохід загального фонду обласних бюджетів;
- 40 % направляють до бюджету Києва;
- 25 % скеровують до державного бюджету, а з податку на доходи фізичних осіб, що сплачується (перераховується) на території Києва – 60 %. Також до державного бюджету зараховуються надходження від податку на доходи фізичних осіб з пасивних доходів (проценти за депозитами) та військовий збір.

Відбулися зміни в структурі розподілу екологічного податку. До державного бюджету буде надходити 20 % коштів від нього (у дореформені часи зараховувалось 65 %), а до місцевих бюджетів, відповідно, – 80 %. Якщо розглядати розподіл коштів за рівнями місцевих бюджетів, то в обласні бюджети буде зараховуватися 55 % екологічного податку (у дореформені часи зараховувалось 10 %), а в бюджети територіальних громад – 25 % коштів. Для столиці діє своя система, і в бюджеті Києва залишатиметься 80 % цих податкових надходжень.

До бюджетів місцевого самоврядування зараховуються єдиний податок, податок на майно (складається з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортного податку та плати за землю) та акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю піддакцизних товарів. На перший погляд, джерел доходів у сільських, селищних і міст районного значення бюджетів побільшало. Але водночас законотворці позбавили такі ради надходжень від податку на доходи фізичних осіб (у дореформені часи такі бюджети отримували 25 % податку на доходи від роботодавців, зареєстрованих на території відповідного села, селища, міста).

Джерела надходжень спеціального фонду місцевих бюджетів доповнили надходженнями в рамках програм допомоги і грантів міжнародних фінансових організацій та ЄС. Водночас із переліку випали скасовані збори (за першу реєстрацію транспортного засобу, за провадження деяких видів підприємницької, а також екологічний податок (він перекочував у доходи загального фонду)).

Крім зміни складових доходної частини загального фонду місцевих бюджетів та порядку розподілу податкових і неподаткових надходжень між державним та місцевими бюджетами в напрямі забезпечення фінансової незалежності останніх, у сфері доходів місцевих бюджетів відбулися інші зміни, а саме:

- в оновленому Бюджетному кодексі України тепер і не згадується про кошики доходів місцевих бюджетів, а також про перелік доходів, що враховуються (чи не враховуються) при визначенні міжбюджетних трансфертів;
- доходи кожного рівня місцевих бюджетів нині визначені окремими статтями Бюджетного кодексу України. Так, доходи міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, міст Кисва та Севастополя, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад перелічені у відредагованій ст. 64 Бюджетного кодексу України; доходи бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів – у зміненій ст. 66 Бюджетного кодексу України, а доходи міст районного значення, сільських і селищних бюджетів перелічені у відредагованій ст. 69 Бюджетного кодексу України.

Особливу увагу в оновленому Бюджетному кодексі України приділили бюджетам об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад. Зокрема, бюджети об'єднаних територіальних громад формуються в термін до 15 жовтня за визначеними для них доходами і видатками. Об'єднані громади отримують весь спектр повноважень та фінансових ресурсів, що їх наразі уже мають міста обласного значення, зокрема прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом (зараз прямі відносини мають лише області, райони, міста обласного значення), державні субвенції. Таке об'єднання громад за логікою має не просто більше повноважень, але й набагато більшу дохідну базу, ніж, наприклад, сільський бюджет. Адже зараз сільські бюджети позбавлені основного бюджетоутворювального джерела – податку на доходи фізичних осіб, який зараховується до районного бюджету і лише після об'єднання територіальних громад 60 % податку на доходи від роботодавців, зареєстрованих на об'єднаній території відповідних сіл, селищ, міст буде зараховуватись до бюджетів об'єднаних територіальних громад на фінансування власних повноважень.

Парламент прийняв зміни до Податкового та Бюджетного кодексів, які уже розширили фінансові можливості місцевого самоврядування, а в майбутньому дають змогу зробити економічно самодостатніми та спроможними і нові об'єднані громади.

Висновки. Президент України Петро Порошенко назвав бюджетну децентралізацію однією з основних економічних реформ у країні.

Глава держави впевнений, що дерегуляція економіки та бізнес-процесів, скорочення витрат на державний апарат, поряд з реальною бюджетною децентралізацією, що надає широкі можливості регіонам, є ключовими економічними реформами в Україні на поточному етапі [4].

Бюджетна децентралізація дасть місцевим бюджетам мільярди гривень додаткових ресурсів. За попередніми розрахунками, ріст ресурсу місцевих бюджетів у 2015 р. становитиме близько 39,2 млрд грн [3]. Додаткові кошти можна буде залучити за рахунок нових джерел доходів, що спрямовуються безпосередньо в місцеві бюджети. По-перше, це податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки – при цьому його базу розширюють за рахунок залучення до оподаткування комерційного (нежитлового) майна, по-друге – акцизний по-

даток з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів за ставкою до 5 % вартості реалізованого товару, по-третє – після добровільного об'єднання кількох бюджетів місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські бюджети) у бюджет об'єднаної територіальної громади вони отримують 60 % податку на доходи фізичних осіб. Куди спрямовувати отримані гроші будуть вирішувати самі місцеві ради.

Передусім кардинальні зрушення відчують місцеві бюджети – децентралізація почалася зі змін у фінансовій основі цих бюджетів. Але разом із новими джерелами доходів і повноваженнями в бюджетній сфері вони отримали нові статті видатків. Також змінено деякі організаційні моменти в бюджетному процесі. Дослідження зазначених аспектів і є перспективою майбутніх досліджень у цій сфері.

Література

1. Бюджетный кодекс Украины від 08.07.2010 р., № 2456-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Гройсман В. Навіщо нам децентралізація? : стаття / В. Гройсман. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/06/22/7072007>.
4. Семенов А. Місцеві гроші : стаття / А. Семенов. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.news.finance.ua/ua/news/343413>.

Сорока Р.С., Сорока М.П. Реструктуризация доходов местных бюджетов в условиях бюджетной децентрализации

Бюджетная децентрализация местных органов власти является одной из основных экономических реформ в стране. В рамках бюджетной децентрализации правительство стремится обеспечить финансовую автономию местных бюджетов, изменив с 2015 г. порядок распределения налоговых и неналоговых поступлений между государственным и местными бюджетами. Дополнительные средства можно будет привлечь за счет новых источников доходов, направляемых непосредственно в местные бюджеты. Во-первых, это налог на недвижимое имущество, во-вторых – акцизный налог с реализации субъектами хозяйствования розничной торговли подакцизных товаров, в-третьих – в бюджеты объединенных территориальных общин будут зачислять 60 % налога на доходы физических лиц.

Ключевые слова: бюджетная децентрализация, местные бюджеты, доходы, налоговые поступления, местные органы власти, евроинтеграция.

Soroka R.S., Soroka M.P. Restructuring of Local Budgets in Terms of Fiscal Decentralization

Fiscal decentralization of local government is supposed to be one of the most important economic reforms in the country. Within the fiscal decentralization the government is committed to provide financial autonomy of local budgets from 2015 changing the order of distribution of tax and non-tax revenues between the state and local budgets. Additional funds can be attracted by new sources of income allocated directly to local budgets. Firstly, a tax on real estate, and secondly – the excise tax on implementation of undertakings retailers of excisable goods, thirdly – 60 % tax on personal income will be credited into the combined budgets of local communities.

Keywords: fiscal decentralization, local budgets, income tax revenues, local governments, euro integration.